

INVENTARISATIE EN BESCHERMING ERFGOED

Auteur Miek Goossens

(Vlaamse Overheid, Algemene coördinator
Onroerend Erfgoed West-Vlaanderen)

Lector Linda Van Santvoort

(Ugent - docent geschiedenis, bouwkunst en
monumentzorg)

→ WAAROM DEZE INDICATOR?

Afdeling Onroerend Erfgoed van de Vlaamse Overheid heeft de inventarisatie van het bouwkundig erfgoed van de kustzone volledig voltooid. Deze systematische doorlichting van de bebouwing creëert een breed kader voor het beschermingsbeleid op de verschillende bestuursniveau's.

In de kustzone zijn de inventarisatieactiviteiten gespreid over een lange periode en is de manier van gegevensverwerking geëvolueerd. De inventarisatie startte in 1977 in het arrondissement Veurne en werd gepubliceerd in deel 8 van de reeks "*Bouwen door de eeuwen heen*" (1982). Sinds 2000 is er in West-Vlaanderen een inhaalbeweging bezig om de opgelopen achterstand tegenover de andere provincies in te halen. Hierbij werd in eerste instantie aandacht besteed aan de kustgemeenten, gelet op de grote druk van de immobiële sector op het erfgoed. Momenteel zijn alle kustgemeenten afgewerkt.

Het Vlaams Instituut voor Onroerend Erfgoed (VIOE) is verantwoordelijk voor het beheer van de databank van de inventaris van het bouwkundig erfgoed, die online kan geconsulteerd worden (www.vioe.be). Alle gegevens zijn ook beschikbaar via handige uitprints (pdf's) en op CD. Na een grondige controle op administratieve juistheid worden de gegevens gelokaliseerd op een GIS laag en vormt deze GIS-laag de basis voor de – door de bevoegde minister – officiële vaststelling van de inventaris waardoor deze een wettelijke erkenning krijgt.

→ WAT ZEGT DEZE INDICATOR?

Door de ruime verspreiding van de inventarisgegevens zijn de plaatselijke besturen goed ingelicht over de waarde van het patrimonium op hun grondgebied. Het zichtbaar en toegankelijk maken van het inventariswerk via publicaties en websites is van groot belang om de publieke opinie te overtuigen van de aanwezigheid van architecturaal erfgoed in de kustzone. Door de steeds toenemende schaarste aan open ruimte aan de kust komt het resterende erfgoed zowel in de kustgemeentes als in de hinterlandgemeentes steeds meer onder druk te staan. De informatie draagt bij tot de creatie van het noodzakelijk maatschappelijk draagvlak voor het voeren van zowel een regionaal als een lokaal erfgoedbeleid.

→ WAT ZIJN DE RESULTATEN?

De inventaris van het bouwkundig erfgoed vormt in eerste instantie de basis voor het beschermingsbeleid van de Vlaamse Overheid. Dit beleid vertoont geen constante en is sterk afhankelijk van de beleidsopties van de verantwoordelijke ministers. In de periode 2000-2005 werden de inventaris campagnes onmiddellijk gevolgd door een selectie van beschermingen per gemeente. Dit verklaart de aanzienlijke hoeveelheid beschermingen in de kuststreek in die periode, voornamelijk in de gemeenten Knokke-Heist, Oostende, Blankenberge, Middelkerke en Lo-Reninge. Het huidige beleid opteert voor een thematische aanpak over gemeente- en zelfs provinciale grenzen heen, aanpak waarbinnen de bescherming van 3 vakantiehomes aan de kust kan gesitueerd worden (procedure ingezet 2007).

Bij het beschermen van gebouwen werd op de eerste plaats geopteerd voor vrijwaring van de nog gave en representatieve ensembles van historische kustarchitectuur, zoals Dumontwijk in De Panne, maar ook gave straatensembles zoals de De Smet de Naeyerlaan in Oostende. Aandacht ging ook naar de historische stadskernen van Damme, Veurne en Lo, die in hun geheel beschermd werden zoals ook talrijke dorpskernen (Meetkerke, Houtave, Vinkem, Wulveringen...). Individuele panden kregen een bescherming als monument, waaronder een aantal meesterwerken van de Vlaamse architectuurgeschiedenis zoals de Rotonde in Westende en de Post, het Casino en de Koninklijke Gaanderijen in Oostende. Op de zeedijk konden enkele individuele villa's van de slopershamer gered worden waar zij eenzaam getuigen van een vooroorlogse vorm van toerisme en vrijetijdsbesteding. Voor het hinterland ging de aandacht ook naar historische hoeven en hun directe omgeving. Grotere "groene" ensembles zoals de Moeren in de westhoek en de Oudlandpolders in Diksmuide werden beschermd als landschap of als dorpsgezicht.

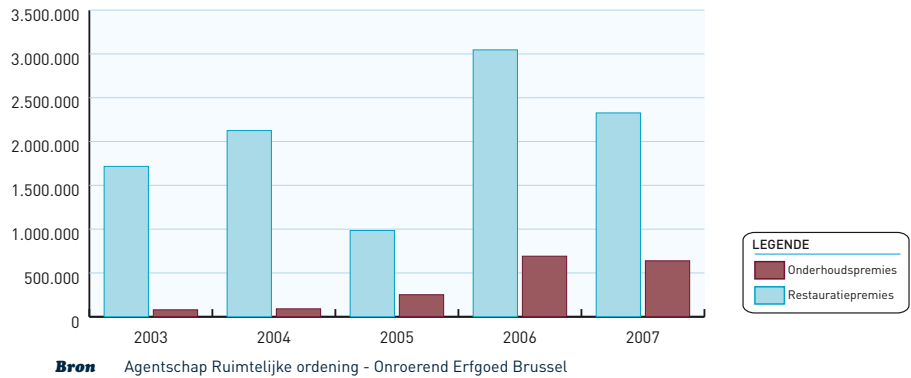
De beschermingspolitiek wordt ondersteund door onderhouds- en restauratiepremies en door fiscale stimuli voor particulieren. Deze laatste houden in dat de kostprijs van herstelwerken aan beschermde monumenten onder bepaalde voorwaarden kan afgetrokken worden van het netto belastbaar inkomen van de eigenaar. Vele eigenaars opteren ook voor de tegemoetkoming van 40% voor onderhoudswerken. Aan de aanvragen hiervoor kan voor particulieren binnen het jaar worden tegemoetgekomen. Voor de grotere restauratiedossiers met bedragen boven 30.000 € is een langere wachttijd de regel.

→ WAT VOOR DE TOEKOMST?

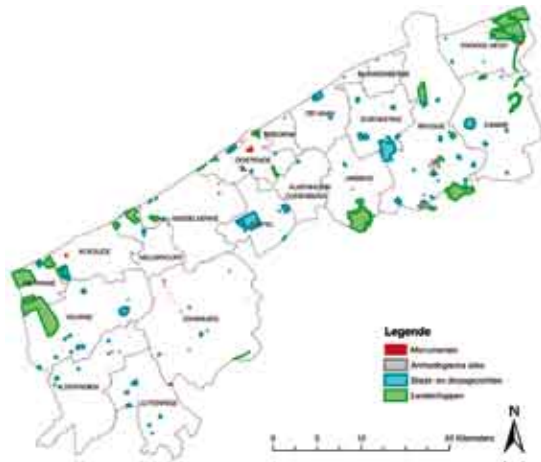
Naast het beschermingsbeleid van de Vlaamse overheid dient de inventaris van het bouwkundig erfgoed ook aangewend te worden bij de uitbouw van een duurzaam lokaal erfgoedbeleid in de gemeenten. Zo kan de beschikbare informatie door de lokale besturen gebruikt worden binnen het afwegingskader bij het verlenen van bouwvergunningen. Vermits de inventarissen ruime aandacht besteden aan historische ruimtelijke ontwikkelingen en aan straatbeelden en ensembles kan de kennis ook geïntegreerd worden in de algemene ruimtelijke planning en dienen als vertrekpunt bij de opmaak van stedenbouwkundige plannen. Dit veronderstelt een grotere betrokkenheid en responsabilisering van het plaatselijke beleid voor de erfgoedzorg.

Sinds 1977 wordt de bebouwing van de kustzone stapsgewijs geïnventariseerd. In de periode 2000 – 2005 werden de inventarisatiecampagnes onmiddellijk gevolgd door een selectie van beschermingen per gemeente. Het huidige beleid opteert voor een thematische aanpak over gemeente- en provinciale grenzen heen, met als voorbeeld de bescherming van drie vakantiehomes aan de kust.

Grafiek 1 Investerings van de Vlaamse overheid via restauratie- en onderhoudspremies in de kustzone, 2003-2007

Kaart 1 Beschermd monumenten, landschappen en stads- en dorpsgezichten in de kustzone

Kaart 2 Beschikbaarheid van de inventaris bouwkundig erfgoed

